

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Scopulus Oy:lle, Solidium Oy:lle ja Sponda Oy:lle myönnettävistä veronhuojennuksista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Scopulus Oy:lle, Solidium Oy:lle ja Sponda Oy:lle myönnettävistä veronhuojennuksista. Lain nojalla Suomen Pankin perustamat ja täysin omistamat Scopulus Oy-, Solidium Oy- ja Sponda Oy -nimiset osakeyhtiöt vapautettaisiin suorittamasta leimaveroa ja luottoveroa niiden toimenpiteiden ja yritysjärjestelyiden yhteydessä, joilla Säästöpankkien Keskus-Osakepankki (SKOP) otetaan Suomen Pankin haltuun ja joilla turvataan SKOP:n vakavaraisuus. Osakeyhtiöt olisivat vapaita sekä leimaveron että luottoveron suorittamisesta niiden ottaessa

luottoa. Samoin yhtiöt vapautettaisiin leimaveron suorittamisesta niiden ostaessa Oy Tampella Ab:n osakkeita ja SKOP:n tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön tai tällaisen yhtiön kanssa olennaisessa taloudellisessa etuyhteydessä olevan yhtiön omaisuutta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi takautuvasti yhtiöiden perustamisesta 14 päivästä lokakuuta 1991 vuoden 1993 loppuun.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen antamisen syyt

Säästöpankkien Keskus-Osakepankin vaikea taloudellinen tilanne kärjistyi syyskuussa 1991 ja aiheutti talletuspankkien toiminnasta annetun lain (1268/90) 33 §:ssä tarkoitetun olennaisen vaaran pankin vakavaraisuudelle. Samalla tilanne uhkasi Suomen rahoitusmarkkinoiden vakautta ja pankkijärjestelmän toimivuutta yleensä.

SKOP:n vakavaraisuuden menettämisen estämiseksi todettiin välttämättömäksi pankille annettavan rahoitustuen lisäksi poistaa pankin toimintaa uhkaavat riskitekijät. SKOP ja sen konserniin kuuluvat tai sen kanssa muuten olennaisessa taloudellisessa etuyhteydessä olevat yhtiöt olivat hankkineet omistukseensa osake-enemmistön Oy Tampella Ab:ssa ja huomattavan määrän myös muita osakkeita sekä koti- ja ulkomaisia kiinteistöjä. Tehtyihin sijoituksiin kohdistui merkittävä kirjanpitoon sisäl-

tyvä vakavaraisuusriski omistusten voimakkaan arvonalentumisen vuoksi. SKOP:n vastuut ylittivät huomattavasti sen määrän, minkä voidaan katsoa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 33 §:n 2 momentin mukaan olevan mahdollista pankin vakavaraisuutta vaarantamatta.

Suomen Pankin perustehtävänä on lakina säädetyn Suomen Pankin ohjesäännön (365/25) 1 §:n mukaan maan rahalaitoksen pitäminen vakaalla ja turvallisella kannalla. Säännöksen tarkoituksena on erityisesti estää tilanteet, joissa yhtä tai useampaa pankkia kohdanneet maksuvalmius- tai vakavaraisuusongelmat voivat johtaa yleiseen pankkikriisiin. Suomen Pankin johtokunta joutui SKOP:n heikon taloudellisen tilanteen johdosta tekemään 19 päivänä syyskuuta 1991 päätöksen SKOP:n haltuunotamisesta ja toimenpiteistä pankin vakavaraisuuden parantamiseksi.

Koska SKOP:iin kohdistuva epäluottamus

tuli poistaa mahdollisimman nopeasti, Suomen Pankin oli väliaikaisesti otettava vastatakseen SKOP:n riskeistä. Suomen Pankin ohjesäännön 16 ja 17 §:n mukainen hallinnollinen päätöksentekomenettely olisi kuitenkin ollut SKOP:n haltuunoton edellyttämien toimenpiteiden toteuttamisen kiireellisyyden kannalta liian hidas ja kankea. Eduskunnan pankkivaltuutetut antoivat 20 päivänä syyskuuta 1991 suostuksensa Suomen Pankin johtokunnan toimenpiteille sekä sille, että Suomen Pankki perustaa täysin omistamansa yhtiöt huolehtimaan tarvittavien toimenpiteiden käytännön järjestelyistä. Yhtiöiden perustamisella voitiin myös asioiden käsittely eriyttää muodollisesti ja asiallisesti siten, että yhtiöissä toimivat henkilöt eivät osallistu Suomen Pankin keskuspankkitehtävien valmisteluun ja päätöksentekoon.

2. Nykyinen tilanne ja ehdotetut säännökset

Suomen Pankki perusti 14 päivänä lokakuuta 1991 Scopulus Oy-, Solidium Oy- ja Sponda Oy -nimiset osakeyhtiöt, joiden osakekannasta sillä on 100 prosentin omistusosuus. Yhtiöt on merkitty kaupparekisteriin 23 päivänä lokakuuta 1991.

Scopulus Oy:n tehtävänä on omistaa ja hallinnoida osakkeita, jotka SKOP on 14 päivänä lokakuuta 1991 pidetyn ylimääräisen yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti tarjonnut 2 000 miljoonan markan suunnatulla osakeannilla yhtiön merkittäväksi. Solidium Oy:n tehtävänä on ollut ottaa haltuunsa SKOP-ryhmittymän teollisen toiminnan riskikeskittymät. Sponda Oy:n tehtävänä on ollut purkaa SKOP-ryhmittymän osake- ja kiinteistösijoitusten riskikeskittymät.

Suomen Pankki on leimaverolain 2 §:n nojalla vapaa leimaveron suorittamisesta. Lain 57 §:n mukaan arvopapereiden luovutus on leimaverosta vapaa, jos ostajana tai myyjänä on Suomen Pankki ja jos luovutus tapahtuu pankin omaan tai valtion lukuun. Vapautus leimaverosta ei koske Suomen Pankin perustamia ja omistamia osakeyhtiöitä.

Leimaverolain 16 §:n mukaan kiinteistön omistusoikeuden luovutuskirja on lainhuutoa haettaessa varustettava veron määrää vastaavilla leimamerkeillä. Kun omaisuuden arvo on yli 200 000 markkaa, veron määrä on 6 pro-

senttia. Kun kaupungissa olevaa vuokratonttia rakennuksineen koskevan vuokraoikeuden siirto ilmoitetaan kunnalliselle viranomaiselle, vuokraoikeuden luovutuskirja on varustettava leimalla kiinteistön kauppakirjan leimaamisesta säädettyyn määrään.

Toukokuun 1 päivänä 1992 voimaan tulleen leimaverolain muuttamisesta annetun lain (375/92) mukaan myytessä tai vaihdettaessa arvopapereita ilman arvopaperipörssin välitystä leimaveroa on suoritettava 1,6 prosenttia kauppahinnasta tai vaihtoarvosta. Ennen lain voimaantuloa leimaverolain 55 §:ssä säädetty arvopaperipörssin välityksellä tapahtuneen luovutuksen yhteydessä suoritettava leimavero oli 1 prosentti ja pörssin ulkopuolisen luovutuksen yhteydessä 1,6 prosenttia kauppahinnasta. Eduskunta on hyväksynyt 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun hallituksen esityksen leimaverolain muuttamisesta (hall.es. 102/1992 vp). Lainmuutoksen tultua voimaan 1 päivänä marraskuuta 1992 leimaveroa on suoritettava 1,6 prosenttia kauppahinnasta tai vaihtoarvosta vain, kun arvopapereita myydään tai vaihdetaan arvopaperimarkkinalaissa (495/89) tarkoitettua arvopaperipörssitoiminnan tai arvopaperivälittäjän yhteisön ylläpitämän sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella.

Velkakirja ja shekkitili- tai muu lainasopimus on, kun se annetaan leimaverolain 47 §:ssä tarkoitettulle lainausliikettä harjoittavalle laitokselle tai kassalle, leimattava pääoman suuruuden mukaan 1,5 prosentin määrään kultaakin täydeltä markalta.

Luottoverolain (48/90) mukaan luottoveroa on suoritettava ulkomailta otetusta luotosta 0,5 prosenttia veron laskentaperusteena olevasta luoton pääomamäärästä. Lain 3 §:n nojalla Suomen Pankki on vapautettu luottoveron suorittamisesta.

Toimiessaan SKOP:n vakavaraisuuden säilyttämiseksi talletuspankkien toiminnasta annettua lain edellyttämällä tasolla Scopulus Oy, Solidium Oy ja Sponda Oy hoitavat Suomen Pankin ohjesäännön 1 §:ssä Suomen Pankille säädettyä tehtävää. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että yhtiöt vapautettaisiin leima- ja luottoveron suorittamisesta niiden toimenpiteiden yhteydessä, joilla SKOP on otettu Suomen Pankin haltuun ja joilla pyritään turvaamaan SKOP:n vakavaraisuus. Yhtiöt olisivat leima- ja luottoveron suorittamisesta vapaita niiden luottojen osalta, joita ne ovat ottaneet mainittujen toimenpiteidensä rahoittamiseksi Suomen

Pankilta osaksluottoina tai muilta koti- ja ulkomaisilta luottolaitoksilta. Samoin yhtiöt vapautettaisiin omaisuuden siirron yhteydessä suoritettavasta leimaverosta. Lakia sovellettaisiin takautuvasti siten, että veronhuojennukset koskisivat kaikkia yhtiöiden perustamispäivän jälkeen ja ennen vuoden 1993 loppua tekemiä laissa tarkoitettuja oikeustoimia.

3. Asian valmistelu

Eduskunnan pankkivaltuusto on Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 11 kohdan nojalla tehnyt asiasta esitysehdotuksen valtioneuvostolle.

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Osakeyhtiöt rahoittavat lähes koko toimintansa huomattavilla Suomen Pankin myöntämillä osaksluotoilla. Scopulus Oy on saanut osaksluottoa 1 730 miljoonaa markkaa SKOP:n osakkeiden merkitsemiseen ja lisäksi 1 500 miljoonaa markkaa SKOP:lle myönnettävää vakautusluottoa varten. Solidium Oy:n on arvioitu tarvitsevan osaksluottoa yhteensä 3 355 miljoonaa markkaa Oy Tampella Ab:n

osakkeiden hankintaan sekä sen SKOP-konsernilta saamien luottojen siirtämiseen ja Sponda Oy:n 6 372 miljoonaa markkaa SKOP-konsernin ja -ryhmän omistamien kiinteistöjen ja osakkeiden ja niihin liittyvien luottojen siirtämiseen. Yhtiöiden ulkomailta ottamista luottoista suoritettavan luottoveron määrä on noin 7,5 miljoonaa markkaa. Luotonantoon ja yhtiöiden ulkomailta ottamiin luottoihin liittyvän leima- ja luottoveron määräksi on arvioitu yhteensä 200 miljoonaa markkaa.

Sponda Oy on ostanut SKOP:n tai sen kanssa samaan konserniin tai yritysryhmään kuuluvien yhtiöiden omistamia kiinteistöjä ja kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeita yhteensä noin 1 843 miljoonan markan arvosta. Solidium Oy on ostanut Oy Tampella Ab:n osakkeita suoraan ja lunastusmenettelyn kautta yhteensä noin 100 miljoonan markan arvosta. Kiinteistöjen ja osakkeiden siirtoon liittyvän leimaveron määräksi on arvioitu jo tehtyjen oikeustoi-
mien osalta 52 miljoonaa markkaa.

Koska Suomen Pankin omistamat osakeyhtiöt ovat suorittaneet mainitut määrät leima- ja luottoveroa jo tehdyistä oikeustoimista, valtio joutuu lain voimaantulon jälkeen palauttamaan maksetut määrät takaisin yhtiöille. Veronhuojennusten lopullista määrää ei voida täsmällisesti laskea, koska yhtiöiden SKOP:n vakavaraisuuden turvaamiseen liittyvät toimenpiteet ovat vielä kesken.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälän mukaan laissa säädettyjä leimaveroa ja luottoveroa koskevia veronhuojennuksia myönnetään Scopulus Oy:lle, Solidium Oy:lle ja Sponda Oy:lle. Lakia sovelletaan oikeustoimiin, jotka on tehty Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin Suomen Pankin haltuunottamisen johdosta ja pankin vakavaraisuuden turvaamiseksi.

2 §. Pykälään sisältyy omaisuuden siirtoleimaveroa koskeva säännös. Säännöksen mukaan leimaveroa ei ole suoritettava niiden luovutusten yhteydessä, joilla laissa mainitut osakeyhtiöt ostavat Oy Tampella Ab:n osak-

keita ja SKOP:n tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön tai tällaisen yhtiön kanssa olennaisessa taloudellisessa etuyhteydessä olevan yhtiön omistamia kiinteistöjä, kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeita tai muita arvopapereita. Samoin on leimaverosta vapaa kaupungissa olevaa vuokratonttia koskeva luovutuskirja, kun mainitut yhtiöt ilmoittavat saannostaan kunnalliselle viranomaiselle.

3 §. Pykälässä säädetään saamistodisteesta suoritettavasta leimaverosta vapaiksi velkakirja, shekkitali- tai muu lainasopimus, jonka Scopulus Oy, Solidium Oy ja Sponda Oy ovat lain 1 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden rahoittamiseksi antaneet leimaverolaissa tarkoite-

tulle lainausliikettä harjoittavalle laitokselle tai kassalle.

4 §. Pykälään sisältyy luottoverolaissa tarkoitettua luottoveroa koskeva säännös. Scopulus Oy, Solidium Oy ja Sponda Oy eivät ole velvollisia suorittamaan luottoveroa ottaessaan ulkomailta luottoa lain 1 §:ssä säädettyyn tar-koitukseen.

5 §. Pykälään sisältyy voimaantulo- ja sovel-tamissäännös. Lakia sovellettaisiin takautuvasti laissa tarkoitettuihin oikeustoimiin, jotka on tehty osakeyhtiöiden perustamispäivän 14 päi-vän joulukuuta 1991 ja joulukuun 31 päivän 1993 välisenä aikana. Lisäksi pykälässä sääde-

tään, että lääninverovirasto palauttaa hake-muksesta ennen lain voimaantuloa jo maksetun laissa tarkoitetun veron.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdol-lisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväk-sytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edus-kunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Scopulus Oy:lle, Solidium Oy:lle ja Sponda Oy:lle myönnettävistä veronhuojennuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin vakavaraisuuden turvaamiseen liittyvien toimenpiteiden yhteydessä myönnetään Scopulus Oy:lle, Solidium Oy:lle ja Sponda Oy:lle vapautus leimaveron ja luottoveron suorittamisesta tässä laissa säädetyllä tavalla.

2 §

Scopulus Oy, Solidium Oy ja Sponda Oy ovat vapaita leimaverolain 16 ja 26 §:ssä tarkoitetuista luovutuskirjoista ja arvopapereiden luovutuksen yhteydessä suoritettavasta leimaverosta. Verosta vapaita ovat luovutukset, joilla Scopulus Oy, Solidium Oy ja Sponda Oy ostavat Oy Tampella Ab:n osakkeita ja Säästöpankkien Keskus-Osakepankin tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön tai tällaisen yhtiön kanssa olennaisessa taloudellisessa etuyhteydessä olevan yhtiön omaisuutta.

3 §

Leimaverosta vapaita ovat saamistodisteet, jotka Scopulus Oy, Solidium Oy tai Sponda Oy

antavat leimaverolain 47 §:ssä tarkoitetulle lainausliikettä harjoittavalle laitokselle tai kassalle.

4 §

Scopulus Oy, Solidium Oy ja Sponda Oy eivät ole velvollisia suorittamaan luottoverolaissa (48/90) tarkoitettua luottoveroa.

5 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lakia sovelletaan tässä laissa tarkoitetuista luovutuksista, sopimuksista ja saamistodisteista suoritettavaan leimaveroon sekä luottoveroon, jos sopimukset ja luovutukset on tehty, saamistodisteet annettu tai luotot nostettu lokakuun 14 päivän 1991 ja joulukuun 31 päivän 1993 välisenä aikana.

Lääninverovirasto maksaa hakemuksesta takaisin ennen tämän lain voimaantuloa maksetun tässä laissa tarkoitetun leimaveron ja luottoveron.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

